

CONSCIÈNCIA
D'ARA
I la setmana que ve:
Lewis Hyde:
elogi de l'oblit

Estils

Marià Corbí: espiritualitat sense creences

Per al filòsof calen noves maneres de cultivar la qualitat humana en una societat de canvi permanent

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

“Des de la meua primera infantesa / vaig ser aprenent de músic / i acabo el meu viure / com aprenent de poeta. / Entretant he teoritzat”, escriu Marià Corbí en forma de poema per sintetitzar vuitanta-vuit anys de vida. Aquest “entretant he teoritzat”, tot i la modèstia del vers, ha consistit en més de cinc dècades –que encara continuen– d’estudi minuciós, de reflexions agosarades, de construcció d’equips i xarxes que, entre d’altres, han quedat recollides en una trentena de llibres com autor més la participació en gairebé una cinquantena de publicacions col·lectives. Una recerca entesa, com ell mateix afirma en un altre poema, com a ofrena, no a l’altar de l’acadèmia, ni dels èxits profans, ni molt menys com enaltiment de l’ego, sinó una ofrena en el sentit profund, màxim, vers allò que anomena, en un sentit essencial, Realitat. Una altra manera de dir Déu? “A la realitat –respon Corbí– li pots posar el nom de Déu en tant que és una dimensió independent de mi i no una realitat que construeixo i modelo. Se li han posat molts noms, Brahman, Tao, Al·làh, Buit, Déu, podem dir-li com vulguem sempre que no ho entenguem com una entitat externa que imposa uns preceptes concrets. És a dir, podem utilitzar el terme déu si no és descriptiu d’una entitat, com una referència”.

Crisi de valors

Una de les claus de tot el pensament d’aquest filòsof, nascut a València el 1932 i fundador a Barcelona del CETR, Centre d’Estudi de les Tradicions de Saviesa, és precisament com viure i sentir, com copsar aquesta realitat. I com, a partir d’aquest despullament, construir projectes de vida col·lectius basats en el cultiu de l’espiritualitat –que ell prefereix anomenar “qualitat humana profunda”– en una societat de vertiginós canvi continu. “Penso que les solucions que tradicionalment han proposat les religions ara ja no són viables, com tampoc ho són les ideologies. I no són viables perquè la societat ja no és estàtica, hem passat a un dinamisme desenfrenat que genera una nova manera de pensar, de sentir, de cohesionar-nos i de relacionar-nos. El problema més greu que tenim és que estem en una crisi axiològica de va-

Marià Corbí fotografiat la setmana passada a Barcelona. PERE TORDERA

lors, amb una ciència que duplica la seva capacitat cada divuit o vint mesos creant nous productes i serveis que ens submergeix en una acceleració inèdita fins ara en la història de la humanitat, on tot canvia ràpidament. Ens pensem que podem continuar com si res, però no és així, per això cal trobar respostes per cultivar aquesta qualitat humana profunda o la catàstrofe serà inevitable”, explica, sense perdre el somriure, des de la biblioteca del CETR, farcida de llibres sobre tradicions religioses i filosofies de la història humana. A sobre la taula hi té el seu últim llibre, publicat aquesta tardor i titulat *Proyectos colectivos para sociedades dinámicas* (Herder), on resumeix la teoria en la que porta treballant les darreres dècades.

De jove va dedicar la seva tesina de filosofia als importants canvis

Alerta
“Cal respostes per cultivar l’espiritualitat o la catàstrofe serà inevitable” diu

que havia patit la música europea entre finals del segle XIX i principis del XX. Això li va suggerir que en l’àmbit religiós, del qual en formava part d’una manera o altra, també podia succeir el mateix. “Vaig fer de conillet d’índies de mi mateix, vaig tirar els meus murs, un per un, perquè si en el camp musical tot havia canviat de manera dràstica com a conseqüència d’una gran revolució, aquest canvi, per què no, també podia passar a les religions”. Va començar, per tant, a aplicar en ell mateix el que des de llavors pregona, una indagació lliure i creativa on aquest cultiu de la qualitat humana profunda no es vegi relegada a formes i dogmes del passat. Això no significa descartar-les, al contrari, cal aprofundir en totes elles. Amb anys d’estudi i reflexió ha aconse-

gut separar les savieses d’aquestes tradicions de la seva carcassa.

Lliure indagació

“Les creences es van inventar per fixar, per tenir societats estables, però en un moment com l’actual, en el qual estem canviant continuament, els projectes col·lectius els hem de fer nosaltres mateixos, sense suport de cap natura fixada ni de cap déu extern”, assegura. I aquest és el punt més atractiu de la seva proposta, però també el més complicat. “La humanitat ha d’aprendre a cultivar la qualitat humana de fondària sense creences, sense rebre de fora res, basats en nosaltres mateixos. Si no ens fonamentem en la cerca d’aquesta qualitat, el creixement tecnològic, com ja està passant, quedarà en mans d’individus i de grups egoistes, en greu perjudici mediambiental i social. Hem d’aprendre a fer projectes de vida col·lectius on l’espiritualitat no estigui sotmesa a un déu o una església. Cadascú ha de fer-ho des de la pràctica amb una indagació i una creativitat lliures. No dic que hem d’inventar-ho de zero, m’he passat molts anys estudiant com ho van fer en el passat, com en la manera de viure en diferents llocs i temps van generar unes formes de concepció religioses i de cultiu espiritual que fes que la gran majoria tingués un nivell bastant passable. En la nostra societat de canvi continuat cal concebre un model per com viure l’espiritualitat, i moments com l’actual, amb la pandèmia, ens donen una oportunitat”. “Si no explotem aquesta oportunitat –afegeix– la capacitat de fer-ho tot malbé serà imparable. Per això necessitem tenir una qualitat humana profunda que regeixi la ciència, la política, l’economia, perquè es posin al servei de la natura i dels pobles i no a la inversa, explotant-los”.

Un dels principals valors és la confiança, que defineix com “una apertura sense reserves a la realitat”, una realitat que no dubta en qualificar de “miserericordiosa”. “Quan escolto la realitat i, no les meves configuracions estructurades pel desig, el temor o les expectatives, puc captar-ho tot, si aparto meus interessos la puc copsar, com l’artista i el científic. No he d’intentar remodelar-la, no he vingut des de fora d’aquesta immensitat, soc un moment d’aquesta immensitat”, conclou.

“Moriran les meves teories oblidades? / Tot mor / en la foscor / de l’oblit. / Tant és! / He pogut, en vida, construir-les”, versifica Corbí, aprenent etern. —